

Fordeling og utbredelse av 0-gruppe brisling i fjordene høsten 2004

Prognoser for kyst-og fjordfiske i 2005

Else Torstensen

Havforskningsinstituttet, Forskningsstasjonen Flødevigen
4817 His

else.torstensen@imr.no

Havforskningsinstituttet har siden 1968 foretatt årlig kartlegging av utbredelse og forekomst av brisling og mussa i utvalgte fjorder på Vestlandet. Undersøkelsen er senere utvidet nordover til Varanger og fra 1994 til også å inkludere kyst-og fjordområder øst for Lindesnes. Tøktet foregår i november-desember. Et av hovedmålene er å skaffe grunnlag for prognoser for neste års brislingfiske. Prognosene er basert på resultatene av akustisk mengdeberegning og gis som mengdeindeks av 0-gruppe brisling (årets yngel) i de enkelte områdene.

Undersøkelsene ble høsten 2004 gjennomført med F/F "Håkon Mosby" i perioden 16. november til 19. desember. De ble gjennomført etter samme opplegg som tidligere. Tabell 1 viser akustiske indekser for 0-gruppe brisling. For sammenlikning viser tabellen indeksene fra 1997-2004, samt fangststatistikk for 2003 og 2004. Fangstene er i tonn.

ØST FOR LINDESNES

Oslofjorden: Indeksen høsten 2003 indikerte en bedring i bestandsgrunnlaget for fisket sammenlignet med året før. I alt ble det landet omlag 1 100 tonn øst for Lindesnes i 2004 mot ca. 860 tonn i 2003. Høsten 2004 ble det igjen registrert gode forekomster av brisling i fjorden og indeksen for 0-gruppe brisling viser samme nivå som foregående år. Årets yngel var mellom 6,0 og 10,5 cm lange. De dominerte bestanden i indre områder mens det sto eldre fisk ytterst i fjorden (Lera-Hvaler).

Fjordene på Skagerrakkysten: På Skagerrakkysten ble Grenlandsfjordene, Kragerøfjorden og Risør fjorden/Nordfjord undersøkt. Det ble ikke registrert brisling i Kragerøfjorden og bare mindre, spredte forekomster i indre deler av Risør/Nordfjorden og i Grenlandsfjordene (Mørjefjorden).

I områdene øst for Lindesnes indikerer 0-gruppe indeksen høsten 2004 et fangstgrunnlag for fisket i 2005 i samme størrelsesorden som for 2004. Forekomster av større og eldre brisling representerer et ekstra fangstgrunnlag for ansjoskvalitet. I 2004 ble ca 35% av totalfangsten i Oslofjorden tatt i første kvartal. Det er signaler på at det i 2004 var gode forekomster av brisling på svenske vestkysten. Vi kjenner lite til brislingens rekruttering og vandringer i og mellom kystområdene og åpne Skagerrak. Dette vil variere fra år til år noe som også vil influere på mengdeindeksen for fjordene i området. De siste årene er det hovedsakelig stor, eldre brisling (ansjos-brisling) som har blitt landet fra det norske notfisket i dette området.

VESTLANDET SØR FOR STAD

Ryfylke Sør: Det har de siste årene vært registrert små forekomster av brisling i fjordene i sørlige Ryfylke. I 2004 ble det ikke tatt brisling i området. Året før ble det rapportert totalt 315 tonn. Høsten 2004 sto det 0-gruppe brisling i Gansfjorden-Høgsfjorden-Frafjorden-Lysefjorden. Mengdeindeksen for årets yngel viser en bedring i forholdene sammenliknet med foregående år. I tillegg utgjorde eldre brisling en betydelig andel med ca 40% av

antallet for området under ett. De var mer tallrike i ytre områder (om lag 70%) enn i Lysefjorden (ca 8%).

Utsiktene for brislingfisket i 2005 synes bedre enn i 2004 med eldre fisk (12-13 cm) som et ekstra potensial.

Ryfylke Nord: Det er mange år siden det ble meldt inn fangster fra dette området og utsiktene tyder ikke på noen bedring i fangstgrunnlaget for brislingfisket i nordlige Ryfylke i kommende sesong.

Hardanger - Sunnhordland: I dette området har det siden 1999 vært registrert små eller ingen forekomster av årsyngel. Prognosene for brislingfisket har vært dårlige og fangstene ubetydelige. Høsten 2004 ble de beste forekomstene av brisling siden 1998 registrert i Sunnhordland. Dette var 0-gruppe fisk med middellengde 8,0 cm (5,5-10,0 cm). I Hardangerfjorden ble det registrert en økning sammenliknet med høsten 2004, men indeksen var langt lavere enn hva som var tilfelle før 1999. Fangstene i denne perioden har vært svært dårlige. I Sunnhordland har det de siste årene ikke vært fangster av brisling. I 2003 ble det i Hardangerfjorden landet i underkant av 150 tonn og i 2004 nær 50 tonn. Utsiktene for kommende sesong synes å være bedre enn for de siste årene. Det ble registrert 0-gruppe brisling innover hele fjorden. Brisling av 2004-årsklassen utgjorde mer enn 90 %. Disse var fra 5,0 til 10,5 cm lange med middellengden 8,1 cm.

Midt - og Nordhordland: Her har det ikke vært registrert brisling de siste årene og heller ikke blitt rapportert fangster. Under høstens undersøkelser ble det registrert mindre forekomster av 0-gruppe brisling i Midt-Hordland (Eikelandsfjorden), men indeksen tyder ikke på noen vesentlig bedring i fangstgrunnlaget i disse områdene.

Sogn: Høsten 2004 ble det registrert gode forekomster av 0-gruppe brisling i Sognefjorden. Det var mye småfallen brisling i prøvene noe som kan indikere en underestimert av 0-gruppe brisling i dette området. Den akustiske mengdeindeksen er en av de beste siden midten av 1990-årene. Dette bør gi gode utsikter for fangstgrunnlaget for fisket i 2005 sammenliknet med 2004 da det ble tatt vel 220 tonn. Årsyngelen var mellom 4,5 og 9,0 cm lange, med middellengde 6,8 cm.

Nordfjord: Utsiktene for fisket i Nordfjord i 2004 var dårlige. I 2003 ble det fanget 420 tonn, mens det i 2004 ikke var fangster. Høsten 2004 ble det registrert brisling i området Daviksfjorden -Faleidfjorden. Mengdeindeksen for 0-gruppe brisling viser økning fra 2003 og er på nivå med forholdene i 2002. Under fisket i 2003 ble det tatt ca 600 tonn brisling i fjorden. Høsten 2002 var det dominans av eldre brisling i bestanden og disse ville kunne gi et betydelig bidrag til fangstgrunnlaget i 2003. Vi har ingen data som viser deres betydning i fangstene året etter. Trålprøvene fra 2004 viste rene forekomster av 0-gruppe brisling. Disse var fra 5,0 til 9,5 cm lange (middellengde 7,8 cm).

Sunnmøre: Høsten 2004 ble det registrert forekomster av brisling innover Storfjorden-Sunnylvsfjorden -Geirangerfjorden-Norrdalsfjorden. Dette var i alt vesentlig 0-gruppe brisling som var 6,5-9,0 cm lange, med middellengde 8,0 cm. Utsiktene for sesongen 2005 gir ikke grunnlag for noen bedring i fangstgrunnlaget sammenliknet med året før. De siste årene er det ikke tatt brisling i området. Andelen eldre brisling var liten og synes ikke å utgjøre noe ekstra tilskudd til fangstgrunnlaget.

Romsdal: De siste årene har det vært svært små forekomster av 0-gruppe brisling i Romsdalsfjordene. I 2004 ble det fisket om lag 3 tonn brisling mens det i 2003 ikke var fangster. Høsten 2004 ble det registrert gode forekomster av 0-gruppe brisling i området. Den sto fordelt i området Tresfjorden-Isfjorden-Langfjorden-Eresfjorden og i Fannefjorden, med

de største konsentrasjonene i Isefjorden. Mengdeindeksen for 0-gruppe brisling høsten 2004 gir gode utsikter for årets sesong. Det sto mindre forekomster av eldre brisling i Fannefjorden og Eresfjorden men disse antas å ikke gi noe vesentlig bidrag til fangstgrunnlaget i 2005. Årsyngelen hadde en middellengde på 9,7 cm.

Nordmøre: Prognoser og brislingfangster på Nordmøre har vært lave de siste årene. Høsten 2004 var det små registreringer av brisling innover Tingvollfjorden, men gir ikke grunnlag for bedring i prognosen for årets fiske.

Trondheimsfjorden: De siste årene har det vært lave indekser og ingen fangster av brisling i Trondheimsfjorden. Resultatene fra høsten 2004 tyder ikke på noen bedring i fangstgrunnlaget for 2005-sesongen.

Oppsummering: Brisling fra kyst-og fjordområdene går til hermetikkproduksjon. De siste årene har det vært fanget langt mindre brisling enn det industrien har etterspurt. Dette forklares hovedsakelig med generelt dårlig fangstgrunnlag. Brislingfisket er et sesongfiske som i dag hovedsakelig foregår i tredje og fjerde kvartal. Industrien har spesifikke krav til størrelse og fettinnhold, som sjekkes før fisket kan åpnes. De siste årene har industrien vært nødt til å renonsere noe på kravene for å kunne sikre et rimelig kvantum av råstoff. I Oslofjorden er det tradisjonelt fiske også i januar-februar, avhengig av brislingens kondisjon. Foreløpige fangsttall for 2004 viser at det totalt ble landet nær 1 500 tonn kyst-og fjordbrisling, mot vel 3 100 tonn i 2003. Det var reduserte fangster i vestlandsfjordene sammenliknet med året før, mens det var økning i Oslofjorden fra 860 til 1 100 tonn. Det ble ikke tatt fangster av brisling nord for Stadt, med unntak av et lite kvantum i Romsdalen. Mengdeindeksene av 0-gruppe brisling har jevnt over vært lave for vestlandsfjordene de siste årene. Indeksene fra høsten 2004 gir grunnlag for en viss optimisme foran årets fiske. De beste utsiktene har, som i fjor, Oslofjorden og Sogn, og Romsdalen. Eldre brisling kan bidra noe til økt fangstgrunnlag i enkelte områder, som i Oslofjorden, men generelt antas dette bidraget å være begrenset. Det er ikke klart hva som kan være årsaken til at vi de siste årene har hatt små forekomster av 0-gruppe brisling på vestlandet. Brisling har sin nordligste utbredelse i våre farvann og er derfor sannsynligvis en mer varmekjær art. Det er derfor rimelig å anta at de gode temperaturforholdene de siste somrene, ikke har hatt noen negativ effekt på bestanden. Brisling er ettertraktet som næring for andre marine organismer, men det foreligger ingen dokumentasjon på bestandsutviklingen av aktuelle predatorer i de aktuelle områdene for sammenlikning. Om en antar at hovedrekrutteringen skjer fra gyteområder i Skagerrak, så tyder ikke vindforholdene på at det skulle ha vært noen effekt på en transport vekk fra vestlandskysten i 2004. Brislingen gyter i vestlandsfjordene men vi kjenner lite til bestandsstruktur og rekrutteringsmekanismer. Høsten 2004 ble det generelt registrert små forekomster av mussa i vestlandsfjordene og det er tvilsomt om de vil påvirke årets brislingfiske. Havforskningsinstituttet ønsker nå å se nærmere på hvilke forhold som kan påvirke og forklare variasjoner i brislingbestanden lokalt i fjordene. Dette vil skje i nært samarbeid med næringen.

Tabell 1. Mengdeindeks for 0-gruppe brisling høsten 2004 sammenliknet med tilsvarende indekser fra høsten 1998-2003, og fangstene (tonn) i 2003 og 2004.

Område	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		
	Indeks	Indeks	Indeks	Indeks	Indeks	Fangst (tonn)	2003 Indeks	2004* Fangst (tonn)	Indeks
Oslofjorden	105	75	10	275	35	845	120	1 092	110
Ryfylke S.	230	28	2	30	3	230	3	0	65
Ryfylke N.		0	0	0	0	0	0	0	0
Sunnhordland	235	0	0	18	0	0	0	+	65
Hardanger	225	+	4	20	5	150	20	48	55
M. Hordaland	0	0	0	0	0	0	0	0	+
N. Hordaland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sogn	270	+	130	175	20	1 400	60	222	205
Nordfjord	105	40	15	10	40	600	5	0	45
Sunnmøre	40	+	85	20	11	0	10	0	5
Romsdal	65	45	2	30	5	0	0	3	120
Nordmøre	0	+	0	0	5	0	+	0	+

*: foreløpige tall.